

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agrippinae, 1684

50. An & quatenus Concilium Trident. derogare censeatur exemptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

- 1 **I**n hoc articulo surreptionis, ab omnibus distingui solet inter rescripta justitiae, & rescripta gratiae, seu privilegia ut illa surreptione non vitientur ipso jure. Haec autem quacumque surreptione etiam si ex simplicitate proveniat, ipso jure vitientur. *Abb. Fel. & DD. cap. super literis de rescript. Jason. l. qui cum se n. 4. ff. de Re jud per l. si dubitetur §. na demum ubi Barb. ff. de fidejussor. Doct. Paris. conf. 4. nu. 26. & seq. par. 2. late Menoch. de arbit. jud. casu 201. & 202. Fel. in Repert. vers. surreptio non dolosa vitiat privilegium. Idque etiam est ex mente Rebuffi; qui sic loquitur in praxi beneficiorum par. 1. tit. differenzia inter rescripta, &c.*
- 2 Rescriptum seu privilegium Exemptionis si per surreptionem obtineatur, an sit ipso jure nullum? videtur quod sic ad instar rescripti Avocatorii, quod surreptione ipso jure nullum est, quia iudici, hic autem Episcopo sit contumelia, eo quod evocatur aut eximitur quis ab ejus jurisdictione sine sua culpa. *DD. cap. ex litteris de officio deleg. Fel. cap. ad audientiam 2. fallent. Decima de rescript. Franc. cap. 1. de litis cont. in 6. ita ille. Quod postmodum alii plurimi confirmarunt. Ant. Mili in Repert. verb. privilegium redditur fol. 372. & verb. privilegio fol. eod. Item verb. Gratia sive sit indulgentia fol. 179. Bonacurso in praxi tit. de impedim. qua contra rescripta.*
- 3 Unde omnia exprimenda sunt, & de omni eo facienda est mentio, quod Principem ad aliter atque aliter concedendum movere possit. *c. constitutus de rescript. c. super literis c. postulasti. c. in nostra ubi Abb. & Fel. late de Rescr. not. in c. dudum de proband. in 6. Id quod & alibi tradidimus, dum probavimus quod in impetratione rescriptorum justitiae adversus Exemptos facienda sit mentio exemptionis infra h. 2. q. 3.*
- 4 Confirmatur ex traditis per Mandosium & Doctores ab eo allegatos asserentes, privilegia & literas beneficiales quo ad nullitatem ex surreptionis vitio inducendam parificari. *Innocent. c. cum dilecti de rescript. Abb. c. ad audientiam 2. n. 14. vers. quod autem dixi in literis impetratis ad beneficia de rescript. ubi etiam Doctores. & ubi in speciem decidit Rota prom. dec. Guido ben. 87. incip. fuit tantum 19. Decembris. Mandosius in signatura graue tit. protonotarii col. 4. sub finem.* Exemptionum autem privilegia juris odiosi censeri, supra satis à nobis traditum est, *hb. 1. cap. 4.*

Q U A E S T I O L.

An & quatenus Concilium Tridentinum censeatur derogare Exemptionibus.

S U M M A R I U M.

1. A quo tempore incipiat ligare Concilium.
2. Quid si dubietur de mente Pontificis.
3. Viciniores praesumuntur citius scire constitutione.

stitutiones Principum. Lex non ligat, nisi duobus post publicationem mensibus.

4. Promulgatio de essentia legis, & quare in dubio recepta praesumitur.
5. Lex in curia promulgata, an liget Provinciales. Juxta ignorantiam excusat.
6. 7. De Stylo Romano lex in curia promulgata ligat omnes, Regula Cancellaria ligant omnes.
7. De jure requiritur publicatio in provinciis, secus de stylo.
8. Lex non recepta an liget.
9. Lex promulgari videtur cum conditione, si recipiatur.
10. Videtur suspensus esse tantisper effectus legis.
11. Juxta causam excusat ab observatione legis.
12. Lex non praesumitur recepta.
13. Quid si non recipiatur per ignorantiam.
14. 15. Desuetudo legis.
16. Lex Papae enervatur, quam Provinciales ignorant.
17. An sint paria legem revocari, vel non recipi?
18. Semele extinctum non reviviscit.
19. Rescriptum ipso jure nullum, & validum, sed eludibile differunt.
20. Concilium Trid. quo ad mores non receptum, censetur esse in suspensio.
21. Lex ob ignorantiam non recepta, ligat statim habitam scientiam.

22. Obligentur omnes ad observantiam Concil. Trid.
23. Pontificis est interpretari Conc. Trid.
24. Concilii Trid. leges non ligant probabiliter ignorantes.
25. Ignorantia excusat à poena legis.
26. Constitutiones reformatoriae Conc. Trid. non obligant ubi non sunt receptae.
26. Quanto tempore tollatur lex.
27. Bullae ligant Provinciales, quamvis non publicentur, secus si non recipiantur.
28. Excipitur Cena Domini.
29. Concilium pro parte receptum, pro parte ligat.
30. Quatenus posteriores constitutiones derogent Concilio Trid.
31. 32. Papa solus derogare potest Concilio.
33. In derogatione requiritur specifica mentio.
34. Fallit, nisi derogetur ex certa scientia.
35. Quando id fieri censetur.
36. Constitutio papalis, an allegari debeat in iudicio.
37. Constitutio notoria non est alleganda.
38. An instar consuetudinis notoria.
39. Constitutiones papales, an afficiant regna temporalia.
40. Auctoritas Regum & Pontificis non est miscenda & confundenda.
41. Pontifex quatenus auctoritatem habeat in Principes saeculares.

Ardua haec est quaestio: ad cuius explicationem resolutionemque priusquam veniamus, non erit abs re, si intericiantur aliquot quaestiones non minus utiles, quam scitu pernecessariae. Quarum prima sit, à quo tempore incipiat ligare Constitutio, lex, seu Concilium.

Dico i. Constitutionem non ligare ante lapsum temporis constituti à legislatore expresse volentis, legem non ligare ante lapsum certi temporis, sed tantisper esse in suspen-

Q 2

suspensio, glo. *Frans. in data sexu Decret. n. 11. Et seq. ubi DD. late Menoch. de arbit. judic. casu 186. per tot. Botteus tract. de Synodo art. 3. Concl. 1. n. 1. Et seq. Doffe Ghynoier. ad prag. sanctionem tit. de conclusione Ecclesie Gallicane S. nos igitur glo. vers. publicatione, id enim plane à voluntate legislatoris pendet, qui si velit legem statim à publicatione ligare, viresve sortiri, ligabuntur confestim, non modò scientes legis promulgationem, cum singula de prabend. in 6. glo. Clem. 2. in verb. ex tunc de hereticis, Franc. d. n. 11. Et seq. sed etiam ignorantes, iusta & excusabili ignorantia, quo ad irritationem actus, licet tamen non quo ad poenam seu peccatum, Abb. cap. 2. n. 7. de constitu. ut Felm. Et ali glo. in d. Clem. 2. Et in data sexu Decretal. Putem Decis 281. li. 1. Guimer. d. glo. in verb. publicatione.*

- 2 Secunda quaestio, si sit dubium, ligabitur ante duos menses post publicationem? Distingendum est, si sit lex inferioris à principe, statim incipiet ligare subditos à tempore scientiae. Fel. Abb. dec. Et DD. d. cap. 2. de const. Ita intelligendus est Guimer. ad pragmat. sancti. tit. de concubinaris in pr. in glo. verb. duos menses, nullo enim jure cavetur, quod vinculum legis inferioris à principe differatur, ergo non est id dicendum, erubescimus enim sine lege loqui. cap. consultasti 2. qu. 4. S. consideramus, Aub. de triente Et semisse l. illum C. de collat. ad praesumendum autem scientiam hoc in casu tempus est arbitrarium, ita, quod viciniore praesumantur citius alius id scivisse. Abb. d. cap. 2. n. 8. arg. cap. quosdam cap. quanto de praesumpti. Si vero sit lex veri Principis, non videbitur ligare subditos etiam scientes illius promulgationem ante lapsum duorum mensium, velut contra Panormitanum, Imolam, Felinum, & Hieronymum à Sorbo Capuccinum, qui dicit esse communè opinionem, in Annotationibus ad Bullam de largitione munerum in compendio privilegiorum minorum Et fol. 198. Concludit insignis Navarrus sequendo glossam in data sexu. Antoninum & Decium in d. cap. 2. ubi Navar. in. 1. Et 2. sect. Decium cap. 1. n. 19. de potest. Pralat. in quibus, quod per Authenticam dispositum reperitur leges non ligare, nisi duobus post promulgationem mensibus, Aub. ut facta nova constituit. collat. 5. tum, quia dilatio duorum mensium conceditur, non modò ut legis promulgatio omnibus innotescat, sed etiam ratione paritatis, ne unum incipiat ligare ante alium, quod foret occasio rigarum & imparitatis subditorum. Paulus de Leasar. in prox. Clement. S. nunc igitur n. 41. tum,
- 4 quia quemadmodum scientia legis latae non ligat ante illius promulgationem, ex quo promulgatio perhibeatur esse de essentia legis quamvis conciliatis, ut notavit Decius contra Panormitanum d. cap. 2. S. Thomas in 1. 2. quest. 90. art. 4. ita pari ratione scientia legis promulgatae ligare non debet, donec lapsum sit tempus duorum mensium constitutum pariformiter omnibus ad ligandum. Utrum autem constitutio, in dubio recepta praesumatur, tradidimus infra, lib. 4. quest. 66.

Tertio, utrum lex promulgata in Curia Principis liget Provinciales seu subditos in Provinciis degentes post duos menses à tempore publicationis factae in Curia Prin-

Principis: Pro negativa est expressa Authentica, statuens, quod lex nova non obligat provinciales, nisi post duos menses à publicatione in eorum provinciis facta. *de Auth. ut facte nove constit. lo. Andr. super data sexti, jure autem Canonico nihil è contra dispositum est, ergo sequendum jus civile, cap. 1. de novi oper. nunt. ubi DD. Secundo, non desunt Constitutiones etiam facte in concilio generali, quas Pontifices non voluerunt ligare ante publicationem factam à Prælati cap. cum infirmitas de pænit. & in Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. de Reform. videretur enim durum, quod vana Bullæ & constitutiones, quæ quotidie emanant, ligarent post duos menses in extremo orbe habitantes. Tertio, facit autoritas Cajetani in curia versati, qui sic scribit. Quod si Romæ nova lex promulgatur, & nec curia ipsa curat, ut promulgatio ad Ecclesias Cathedralis perveniat, nec Prælati qui ibi sunt, insinuant suis Ecclesiis, accusari nec apud Deum, nec apud homines ignorantia possunt absentes neci, ita ille in 2. quest. 90. art. 4.*

Quarto, æquitas juris quæ iuste ignorantes excusat à lege & pœna legis, cap. 2. de constit. cap. proposuisti dist. 82. v. infra quest. 7. vers. Nihilominus. Pro affirmativa autem quam praxis servat, imprimis stat autoritas glossæ in data sexti, sequeretur enim, quod sextus decretalium non haberet vim legis vatis in provinciis, in quibus nec publicatus unquam fuit.

Secundo, consuetudo & Stylus Urbis habet, quod iudices Romani judicent secundum constitutiones Papales promulgatas in locis consuetis, qui stylus habet vim legis, cap. quam gravi de crimine falsi præses in loco à stylo. Imò multi Episcopi residentes in suis Episcopatibus curant sibi adferri novas quascunque extravagantes, juxta quas ad instar iudicium Romanorum causas in suis diocæsis decidunt, nec malè, stylus enim & consuetudo Rom. curia observanda est etiam in aliis locis inferioribus. Spec. de appellat. §. officio n. 14. Fel. cap. quoniam §. porro ut lite non contest. Gomez. in præm. reg. Cancell. quest. 2. Menoch. cons. 257. n. 52. & seq. lib. 3. per tex. cap. fuisst. de suis dat. Gravata ad vestrum lib. 5. cap. 3. n. 6.

Tertio, Regula Cancellariæ ligant in Francia, ac ubi vis terrarum, quæ tamen non publicantur extra curiam. Cassador. cons. 10. viso processu col. 5. Capell. Tholos. desif. 444. incip. Item fuit questum, licet, ut faciant jus extra curiam, debent impetrari à Papa vel Vicecancellario, & produci in actis, alias non ligarent & sententia lata vigore earum esset nulla, ut plena manu ostendit Ioannes à Chokier frater meus in Rub. Regularum Cancellariæ, cuius commentaria jam edita sunt.

Quarto urget, quod S. Thomas dicit d. 1. 2. quest. 90. art. 4. quod subditi absentes à legis promulgatione obligantur, quia illa devenit, vel verisimiliter devenire potest in eorum notitiam.

Postremo, pro hac conclusione multa adfert Gregorius Branden. super concordatis inter S. sedem & nationem Germanicam quest. 2. num. 9. quest. 4. num. 4. & seq.

Q

Es seqq. lo. Monachus cap. in generali de Reg. jur. in 6. Imol. in prom. Clem. Berous cap. cog-
noscentes n. 49. Es seqq. de const. Menochius, de arbitr. iud. quæst. 185. nu. 2. Es seq. ubi ha
quæstio exalte discutitur.

7 Certe, in hoc conflictu opinionum, prior opinio negativa in iure videtur magis
fundata, quæ maxime obtinet in legibus sæcularibus, ac vero posterior in usu &
praxi Romana receptior est, & proinde in iudicando sequenda. Conditio enim
Canonum, velut summo Pontifici & Christi vicario, subiecta est omnis creatura,
cap. decreto 2. quæst. 6. Unde Nicolaus Papa ad clerum Constantinop. Si, inquit,
decreta Rom. Pontificum non habetis, de neglectu & incuria estis redarguendi, si
vero habetis, & non observatis, de temeritate estis corripiendi & increpandi, cap. si
decreta. dist. 20. late Gregor. Syrus in Thesaur. Theol. moralis par. 1. lib. 1. cap. 18. num. 31.
Es 33. ubi probat afflictiones seu publicationes factas in valvis S. Petri, ligare per to-
tum orbem in foro contentioso, licet in foro conscientie aliud sit. Angel. in summa
verb. excommunicatio 7. casu ult. num. 3. Et ita sacra congregatio respondit Episcopo
Leodiensi, Concilio Trid. ligare Leodienses, licet ibi necdum tunc per Episcopum
fuisse publicatum. Sac. cong. in declarat. Concilii Trid. in fine fol. 143. Nec in hac
conclusionem est aliquid iniquum vel durum, nam præsupposita veritate, eisdem
provinciales non obligantur ante tempus, quod vir bonus seu iudex arbitrabitur
esse sufficiens, ut illi, de quibus queritur, sciant promulgationem, at tanta distantia
provincie, habitantium Romæ, & venientium ad eam, & redeuntium ab ea. late Me-
noch. d. casu 185. Nec remoratur Cajetanus, quia is nescios excusat tantum, non au-
tem eos, qui scire possunt aut debent, paria enim sunt scire aut scire debere. *quid te ff.
si cert. pet.*

8 Quarta quæstio, An lex non recepta liget? Quod liget, mordicus affirmat, ac
probare variis auctoritatibus putat, Georgius Branden. in concordat. Germanicæ
Nationis quæst. 3. Es 4. Verum ego libentius adhæreo pio illi & magno Navarro in
manuali cap. 23. n. 40. Es 41. Es 62. vers. decimo Es in consi. 1. nu. 23. de const. Es tract. de
usuris quæst. 7. tom. 1. ubi disputat de extravagante non recepta Es tract. de oratione cap.
22. num. 98. Quem plurimi alii non minimæ etiam auctoritatis sequuntur, Flaminus
de confidentiis quæst. 11. n. 19. Es seqq. ubi dicit, quod legi non receptæ possit contrave-
niri absque metu pœnæ. per tex. cap. de libellis ubi glo. dist. 20. Barh. l. ult. §. sed cum an-
tiquis. C. de curat. Furios. glo. Es DD. ca. 1. de Treuga Es pace. Petrus Gregorius Syntag. iu-
ris lib. 17. n. 30. late Anstet. rep. cap. 1. mot. 10. de offic. ord. Rebuffus super concordat. Rubr. de
coll. §. præfatig. ordinariis, ubi dicit, quod Galli non receperunt constitutiones Burlesas
Papæ. Menoch. lib. 2. præsumpt. 2. per tot. cap. in istis §. leges dist. 4. ubi Dominic. Fel. in c. 1.
num. 12. vers. intellige 4. Es num. 13. vers. considera secundo de Treuga Es pace. Ratio est,
quia lex promulgata videtur cum conditione si recipiatur saltem per majorem par-
tem, Navarr. in Manuali c. 23. n. 41. Dom. Fel. ubi supra, estque id de mente sancti Au-
gusti.

gustini libro de vera religione his verbis, Instituuntur cum promulgatione, firman-
tur, cum moribus utentium approbantur, sicut enim moribus utentium contrarium
nonnullae leges hodie abrogatae sunt, ita moribus utentium ipsae leges confirman-
tur &c. Unde illud Thelephori Papae, quo decrevit, ut Clerici generaliter à quinquage-
simae jejunandi proposito suscipere, quia moribus utentium approbatum non
est, aliter agentes transgressionis reos non arguit. Ita tex. *ca. in istis §. Leges dist. 4.*

Secundo, qui tenent peccare illos, qui non servant à Principe legem iuste promul-
gatam, confitentur tamen, quod si ea non servetur seu non recipiatur, vidente & con-
niventem superiore, quod talis superior videatur effectum legis suspendere vel tollere
per glo. sing. d. c. 1. ubi Abb. Felin. & alii de Treuga. & pace. Tertio, iustam quis videtur ha-
bere causam non servandi legem, quam ab aliis non servari, nec coeptram servari videt.
Cum enim lex respiciat utilitatem communem, non videtur legislator unum aut al-
terum alligare legi, quam alii confubditi non servant, nec servare incipiunt, iusta au-
tem quavis causa excusationem praebet non servatae legis humanae. *Navarr. in Ma-*
nnali d. cap. 23. num. 43. Archid. in c. utinam dist. 76. S. Thomas 1. 2. quaest. 96 art. 6. & 2.
2. quaest. 147. art. 3. arg. cap. c. ut autem lex dist. 4.

Postremo eandem conclusionem late confirmat Menoch. in suis praesumptioni-
bus, lib. 2. praes. 1. per tot. his verbis. Non certe satis est leges fuisse à legumlatoribus
conditas & promulgatas, nisi & cives ipsi eas recipiant ac usu comprobent; nam si
non recipiantur, nec praesentes, nec futuros cives suo adstringunt vinculo, quemad-
modum omnium est sententia in c. De Treuga &c. Dubitari autem (inquit) saepe
contingit, an posteaquam promulgata est, praesumatur usu hominum recepta &
comprobata. Quae in re una cum Socino *lun. conf. 32. num. 47. lib. 3. exiustatem*, non
praesumi usu fuisse receptam, quandoquidem usu recipi est quid facti, quod non
praesumitur, *l. in Bello §. facta ff. de Captivis Menoch. lib. 6. praes. 34.* nec advertatur au-
thoritas Decii *conf. 649. n. 10. Curtii lun. conf. 129. num. 12. Gosadini conf. 16. num. 16.* qui
videntur sentire leges promulgatas praesumi pariter usu receptas, quia ipsi sine lege,
sine ratione, sine auctoritate loquuntur. Nec ad rem facit, quod inquit Gosadinus,
legem semper esse in viridi observantia, *l. Arrian. §. cunctis C. de Haereticis. adde ad hunc*
articulum not. infra lib. 4. q. 66. Barthol. certa forma nu. 11. C. de iure fisci lib. 10. id enim
ita verum, si in principio fuerit recepta, quo casu adhuc in praesentiarum praesumitur
recepta esse ac in viridi observantia, *late Socin. d. conf. 32. 47. Menoch. d. praesumpt. 2. qua-*
de re infra lib. 4. quaest. 66.

Quinta quaestio, An lex non recepta ab eam ignorantibus ita enervetur, sicut non
recepta ab eam scientibus? Pro negativa, scilicet quod lex non enervetur, siigno-
rantes eam non recipiant, est quod desuetudo legis non oriatur, si casus ei con-
trarius non occurrat, *Ioan. Andr. cap. Ioannes de Clerico conjugato, late Felin. d. 14.*
cap. 1. numer. 10. de Treuga. Cum autem ignoratur lex, non videtur occurrere
casus

- casus, in quo ea sit utendum, Item non recipientes vel observantes legem, eo quod ignorans non intendunt eam tollere, actus enim agentium non operatur ultra intentionem, nec voluntas fertur in incognitum, *l. non omnis ff. de cert. pet. cap. fin. de prob. in 6.* At vero pro contraria sententia, nempe quod par sit, sive lex per ignorantes non recipiatur, sive per scientes, stat utgens ratio, quod justior sit causa non observantium legem per ignorantiam, quam eorum qui scienter nolunt eam admittere. Præterea, ratio enim, lex non recepta non ligat, de quo affatum præcedenti quaestione dictum est, tam viget in ignorantibus, quam scientibus, Nempe quod non sit uli confirmata, *arg. 1. de quibus ff. de legib. DD. in præcedenti loco.*
- 15 Ad argumentum contrarium respondemus, quod desuetudo quidem, seu non usus legis ignorata sine contraventione non tollit legem ignoratam, sicut in Hermaphrodito, qui etsi non nascatur intra annos mille; Nihilominus tamen stabit vigetque ratio legis, quaritur ff. de statu hom. At negamus quod omnis usus legis ignorata sit absque contraventione ipsius, & proinde negandum, quod non tollatur per desuetudinem ignorantium & utentium contra illam occurrentibus casibus. Unde fit, quod lex Papæ ignorata per omnes homines alicujus provinciae, vel majorem partem eorum, qui ea non sunt usi, tempore in id sufficienti contraveniendo ei in casibus occurrentibus censetur enervata quo ad illam, *Navarr. cons. 1. nu. 27. vers. ex quo sequitur de consti.*
- 17 Sexta quaestio, An sint paria legem à legislatore revocari, vel à subditis non recipi? Minime, quia non sunt paria legem esse latam & promulgatam, & conditionem ne liget, nisi recepta sit, & legem non esse latam nec promulgatam. Ratio est, quia lex nondum recepta potest ex post facto, mutata subditorum voluntate sine aliqua alia promulgatione recipi, quia vis ejus & substantia durat, licet sit in suspensio, At vero, si revocetur, opus esset iterata promulgatione, Semel enim extinctum, reviviscere non potest, nisi Autor potens à novo illud idem producat. *l. quæres §. aream ff. de solut. cap. quam periculosum, ubi glo. 7. quest. 1.* Simile est non esse paria rescriptum esse ipso jure nullum, vel esse validum, sed elidibile per exceptionem. *cap. 1. de Rescript. in 6. cap. cæterum extr. eod.* illud enim nequidem adversario tacente seu non opponente vires non assumit, sed remanet inutile. *glo. communiter recepta d. c. 1.* Hoc vero juxta communem, parte non opponente valet, *DD. d. cap. cæterum & cap. ex tenore de rescript. Navarr. d. cons. 1. n. 28.*
- 20 Unde sequitur, leges Concilii Trid. novum jus inducentes, non censeri periisse aut revocatas, licet in quibusdam provinciis non sint receptæ, sed quadantenus tantum suspensas esse, statim vires sortituras, ac provinciæ eas receperint. *Navarrus d. cons. 1. num. 29.*
- 21 Sequitur secundo, legem, quæ non est recepta in aliqua terra ob ignorantiam ejus, simul ac habita ejus scientia recepta fuerit, perinde ligaturam eos, qui terram illam

- 270 ad eod quod provinciales ex defectu promulgationis non excusentur, licet ex defectu receptionis excusari possint, ut dictum est partim quest. 3. partim quest. 5. *Navarr. d. 28 quest. 9. n. 33.* Quam in te notandum tamen, quod ratio dicitur locum excusationi quoad Bullam cœnarum, cum eam quotannis repetatur, ac processus Bullæ istius feratur potius in modum præcepti, quam legis, ac sententia excommunicationis feratur contra eos, quos Papa scit nolle ejus mandata recipere, non potest dici quod ea feratur sub conditione si acceptetur, prout nec eidem Bullæ accommodari, quæ quotannis repetitur, quæ superius de lege non recepta dicta sunt. *Navarr. d. num. 33. vide infra num. 35.*
- 29 Dico quartò legem, Concilium, seu constitutionem pro parte tantum receptam, pro ea tantum parte quæ recepta est ligare, pro alia verò minime. *Navarr. in Manuali. 23. n. 62. vers. 10. quod sicut lex & cons. 4. num. 1. de celebr. missar. & cons. 4. n. 4. de iniuriis. in dicit, quod poena non debeat ante sententiam, quia lex non aliter recepta est.*
- 30 Questio octava, an & quando posteriores Papæ constitutiones censentur derogare Concilio Tridentino?
- 31 Dico primò, Papam prohiberi suæ voluntatis derogare, abrogare, revocare posse constitutiones Concilii generalis, quæ fidem non continent, aut universalem statum Ecclesiæ, pendunt enim omnia concilia ab auctoritate Pontificis, in hisque semper ejus auctoritas excerpæ censetur, cap. significasti de elect. glo. cap. si periculum de elect. in 6. *Abb. cap. ex gestis de Clericis non resid. glo. cap. statutum de Rescript. in 6. cap. ad Monast. ubi glo. ver. abdicatio de statu Regular. ca. post translationem de Renunt. Histens. in Summa de Dispensat. §. vers. aliqui etiam dicunt. Anton. de Rosellis tract. de cons. Rubr. Qualis in causis n. 3. & passim ubique. Borgasius tract. de irregularit. part. 3. Tit. de Dispensatione Concilii Generalis num. 6. & seqq. Felin. in Repert. verb. sententia Papæ fol. 119. colum. 4.*
- 32 Dico secundò, solius esse Papæ derogare Conciliis. *Fel. ca. 1. n. 24. & 25. de Const. qui tamen difficiliter contra ea dispensare solet, ex quo sunt majori & firmiori auctoritate roborata. text. cap. post translationem. ibi alioquin durum de Renunt. ca. ex parte de capell. Monach. Rom. cons. 327. n. 6. Imò, sibi ipsi injuriam facere dicitur, cum Decreta sua aut prædecessorum intervertit, text. c. si ea 25. q. 2. ca. quod verò eodem tit. & cap. Institutionis. Rom. ubi supra n. 4. cap. Iustitia 25. quest. 1. Boer. de potest. legati à latere n. 55 & seqq. adeo quod ejusmodi dispensatio seu derogatio, nisi de enixa ejus voluntate constet, surreptitia præsumatur. *Marsilius sing. 8.**
- 33 Dico tertio, requiri specificam mentionem & derogationem Concilii, alioquin gratia censetur surreptitia, glo. cap. ex parte verb. de quo nulla mentio de Con. Monach. late Anton. Mis in Repert. verb. Gratia facta contra generale Concilium an censetur. *Felin. cap. nonnulli numer. 2. & 3. de Rescript. dicit supra cap. 12. numer. 5.*

si gratia facta sit ad preces & postulationem alicujus tum enim taciturnitas eius quod
 principem difficiliorem reddit ad concedendum, inficere solet rescriptum si sit gra-
 tiola in ipso jure; si vero ad lites ope exceptionis, cap. postulasti in verb. de levi non
 scribimus de Rescript. cap. cum adeo, cap. si proponente eodem Rom. d. cons. 327. n. 2. dixi
 hoc eodem capite quest. 6.

Que tamen conclusio temperanda est, nisi ejusmodi concessio emanaverit motu 34
 proprio, vel ex certa scientia, cujus clausula magna vis varique effectus, vide ca. si mo-
 tu proprio ubi DD. de prebend. in 6. l. v. Rom. d. cons. 37. n. 9. & seqq.

Tunc autem censetur Papa aliud concessisse, ex certa scientia, vel cum ipse 35
 hoc exprimit in rescripto. glo. Clem. & si principalis de rescr. & in cap. statutum verb.
 literarum eod. in 6. per l. Idem ulp. ff. de excus. tut. aut cum in rescripto apponit verbo
 privilegii vel Concilii cui vult derogare, cap. Penult. de Confirmat. nulli vel inuili ubi
 DD. glo. cap. Pastoralis §. praterca super verb. ex certa scientia de offic. deleg. aut quan-
 do dicit se id fecisse cum causa cognitione, gloss. d. §. praterca Roman. d. cons. 237.
 n. 7. & 8. qua de te memini me quazdam superius tradidisse, quæ videri poterunt
 lib. 1. cap. 11.

An autem & quatenus Concilium, seu quævis alia constitutio Papalis allegan- 36
 da sit, reproducendaque apud acta, non immerito dubitari posset. Paucis videtur,
 quod constitutio Papalis sit alleganda & probanda, ad instar extravagantis, quæ re-
 produci debet apud acta. Alexand. & DD. l. cum pro latis ff. de re jud. Fel. cap. Pastora-
 lis num. 4. de fide Instr. Cassador. super reg. Cancell. dec. 7. num. 8. & dec. 12. colum. 1.
 legem enim extravagantem quilibet ignorare præsumitur. Baldus l. leges sacratissi-
 me C. de legibus, Alciat. de Præs. Reg. 3. præsumpt. 31. in fine, Menoch. libr. 2. præf. 3.
 num. 11. E contra vero, quod non sit necesse, decidit in materia Egidiana Ro-
 ma Caputa q. 442. Constitutio enim quæ est multum nota in curia, non est neces-
 sario reproducenda. Felin. cap. 1. num. 12. vers. secundus casus de re jud. & d. cap. Pasto-
 ralis num. 7. Cassador. de pensionibus dec. 2. numer. 6. cum adductis per Guilielmum
 Munerum in l. res judicata num. 33. ff. de Reg. Juris. Mandosius ad reg. Can-
 cell. 28. Idem in Egidiana decidit Cæsar Contardus Advocatus Rom. ad l. uni-
 cam quest. 2. ad Egidianam C. si à moment. possess. fol. 326. impressionis Venetæ vide su-
 pra num. 28.

Itaque concludendum est, constitutionem multum notoriam non esse opus alle- 37
 gare, at vero non notoriam opus esse, quæ in re interviert quæ inferius de notoria ex-
 emptione notavimus, ad quarum lectionem ne actum agamus, satis sit lectorem rele-
 gare. lib. 2. quest. 6. num. 23. usque ad num. 34.

Similiter quæ traduntur à Doctoribus consuetudinem notoriam non opus esse 38
 allegare, aut probare, quem articulum præter cæteros Coletus longe lateque per-
 secutus est De processibus executivis part. 1. cap. 3. num. 54. fol. 109. DD. in l. unica
 C. no

C. ut qua desunt advoc. parti. index. suppleat. Item quod iudex sequi debeat statutum in iudicando, etiam si non fuerit apud acta reproductum, qua in re etiam non in iusto. v. Bald. d. l. unica.

- 39 Utrum autem extravagantes & constitutiones Papales servandæ sint in Regnis quo ad temporalia Dominio Ecclesiæ temporali non subiectis, utramque in partem late disputatur à Navarro in *cap. novit. de iudic.* Pro parte quidem negante in 3. notabilis pro affirmante verò in 6. notat. Paucis, quatenus sunt Juris naturalis vel etiam divini declaratoriae, aut animæ præjudicium, seu spiritualia concernentes, ab omnibus sine discrimine sunt observandæ. Navar. in *comment. de usuris n. 106. quaest. 5. ad Extravag. Pii V. vers. omnia tamen, & conf. 1. de foro compet. ubi late Franc. cap. 2. nu. 5. & 6. de arbit. in 6.* At verò, si non feruntur circa spiritualia, neque circa ea quæ concernunt animæ periculum, vel Religionem Christianam, sed circa alia merè temporalia, & profana, eo casu constitutiones in foro Canonico tantum observantur, non autem in foro Seculari. Navar. d. num. 106. vers. secundo in verbis, tum quia glossa per text. & gloss. in *cap. 2. de arbit. in 6. & gloss. cap. cum contingat. de iurjurand.* Quia in eiusmodi merè profanis non est mens Pontificis turbandi Jurisdictionem Regum in temporalis Dominio sibi non subiectorum. Navar. *supra de notab. 3.* Neque etiam id posset, uti doctè tradit Francus d. *cap. 2. n. 5. & 6.* Nam ut inquit Poeta, divisum Imperium cum Jove Cæsar habet. late Navar. d. *notab. 3. num. 23. & seqq.* Idque nisi deficiat lex civilis, si enim deficiente lege recurri solet ad consuetudinem, longe magis ad Pontificiam constitutionem recurri debet. Franc. d. num. 5. vers. 5. ubi deficit lex civilis: sed eum modo, quem dixi. Neque enim confundenda est auctoritas Pontificum, & Regum, cum alioquin turbarentur Regna, Provincie & Clerus ipse, ut loquitur Ioan. Gerson. in *tract. de Potestate Ecclesiast.* quod accidit ex ignorantia distinctionis potestatis, quæ est in S. Pontifice, & quæ à Deo & ab hominibus concessa est & addita. Suis enim terminis ita potestas Ecclesiastica coercere se debet, ut meminerit Sæcularem potestatem etiam apud infideles sua propria habere jura, suas dignitates, suas leges, sua judicia, de quibus se occupare Ecclesiastica potestas non præsumat vel usurpet (verba sunt Gersonis) nisi dum redundat abusus potestatis Sæcularis in expugnationem fidei & blasphemiam Creatoris, & in manifestam potestatis Ecclesiasticæ injuriam: tunc enim Ecclesiastica potestas habet Dominium regitivum, directivum regulativum & ordinativum, qua de latius scribit Pet. Gregorii *lib. 7. de Repub. cap. 2. per tot.* Illustrissimus Cardinalis Bellarminus, aliiq; quamplurimi, qui latum hujus materiæ campum ad sudorem usque percurserunt.

Nos aliò versum pedem
transfere-
mus.